

critic, cu sensibilă înțelegere, un text dramatic important, elit și cristalizarea unei atitudini artistice, sistematizarea dibace, dacă nu chiar fericită — prin transfigurare creativă — a vieții în scenă. În acest spectacol, n-am înțeles, pînă la capăt, ce anume a înțeles Liviu Ciulei din *Lungul drum* al lui O'Neill și nici ce anume a vrut să ne transmită — dincolo de litera restituită prin rutinată abilitate a actorilor — ca idee poetică de anvergură.

Florin Potra

Teatrul Evreiesc
de Stat

EVREICA DIN TOLEDO

dramatizare de Al. Mirodan
după Lion Feuchtwanger

Tricy Abramovici (Raquel), Albert Kitzl (Don Alfonso) și Carol Marcovici (Don Jehuda ibn Ezra)

a *Evreicii din Toledo* este ea însăși o creație, instalată ca atare pe merit la capătul șirului de balade, romane, epopei, nuvele, romane, piese de teatru care, începînd cu veacul al doisprezecelea, s-au produs fără încetare pe tema dragostei lui Don Alfonso pentru frumoasa Raquel. Desprinzîndu-l pe Al. Mirodan de Lion Feuchtwanger îl putem alătura lui Lope de Vega și Grillparzer, doi dintre iluștrii înaintași, îndrăgostiți de cronica spaniolă din care și-au extras materialul pentru piesele lor. Dar facem această apropiere numai pentru a marca o continuitate, pentru că, în fapt, Al. Mirodan preia tema din romanul (apărut recent la noi cu titlul de *Balada spaniolă*) în care substanța filozofică e mult mai densă, mai cuprinzătoare, de unde și semnificațiile cu mult mai adînci și grave. Lion Feuchtwanger a văzut mai departe decît predecesorii săi, desprinzînd din tragica poveste de iubire dintre regele creștin și frumoasa evreică sensurile unor contradicții de esență socială și politică, chiar dacă atunci, în îndepărtatul Ev Mediu, îmbrăcau forme religioase. În puține cuvinte, este vorba despre contradicția violentă — care a dus la pieirea unui înspăimîntător de mare număr de oameni — dintre spiritul agresiv, cotropitor, jefuitor, care-i anima pe cavalerii cruciați, și atitudinea pașnică, dormică de prosperitate, de statornicire a bunelor relații generatoare de progres. Agresivitatea, spiritul expansionist, războinic, s-au acoperit întotdeauna de vorbe mari, nu e departe de noi timpul cînd fascismul săvîrșea genocidul în numele purității rasiale. În întunecatul Ev Mediu, sub flamura creștinătății, sub tăvălugul cruciadelor au fost zdrobiți printre cei dintîi evreii. Dar în iluștrul roman pe care-l avem în vedere, persecuția evreilor nu e decît o realitate istorică, semnificațiile fiind mult peste această schemă. Citez din postfața lui Lion Feuchtwanger la roman: „...Am vrut

Data premierei : 31 decembrie 1975.

Regia : GEORGE TEODORESCU.
Scenografia : DAN JITIANU. Asist. scenografie : MIHAELA DEMETRIADE.
Muzica : ADALBERT WINKLER.

Distribuția : CAROL MARCOVICI (Don Jehuda ibn Ezra) ; TRICY ABRAMOVIICI (Raquel) ; ION PODOLEANU (Alazar) ; SAMUEL FISCHLER (Musa) ; ALBERT KITZL (Don Alfonso) ; MIHAELA KREUTZER (Regina) ; IRINA DALL (Reginamamă) ; LUCIA MAIER (Doica) ; MANO RIPPEL (Don Manrique) ; BEBE BERGOVICI (Don Rodriguez) ; BENNO POPLIKER (Arhiepiscopul) ; ABRAM NAYMARK (Don Efraim) ; RUDY ROSENFELD (Belardo) ; SAMY GODRICH (Baronul Castro, Don Garceran). Lectura traducerii în limba română : ION GRAPINI.

Unul dintre cele mai bune spectacole care pot fi văzute la Teatrul Evreiesc de Stat este *Evreica din Toledo*. Centenarul teatru își onorează, astfel, stagiunea jubiliară și adaugă realizărilor sale de pînă acum încă una de referință. Romanul acestui strălucit reprezentant al literaturii contemporane universale a găsit în Al. Mirodan un excelent adaptor, astfel că versiunea pentru scenă

Tricy
Abramovici
și
Albert
Kitzl

să opun cavalerului pe omul păcii... atrăgătorul cavalerism al Evului Mediu mai e junest de viu, povestea despre Alfonso și Raquel, cred eu, ne privește și pe noi... mi-am spus că acel ce repovestește viața acestor oameni nu scrie numai istorie, ci dă și lumină și sens problemelor vremii noastre..." Odată cu această explicită justificare pe care am citat-o, înțelegem de ce în roman (și în dramatizare, dealtfel) alături de Don Alfonso și Raquel, câștigă dimensiuni noi, aproape dominante, Don Jehuda ibn Ezra, tatăl frumoasei evreice, spiritul întreprinzător și constructiv care îl întruchiează pe omul păcii de care vorbea autorul. Povestea de dragoste nu că se pierde, dar se topește în acest conflict de adâncă rezonanță socială, dînd deznădămintului o aură cu adevărat tragică.

George Teodorescu a stabilit exact parametrii spectacolului și, foarte bine ajutat de decorurile sobre, simple, dar de mare forță expresivă, ale arhitectului Dan Jitianu, a stabilit dintru început o atmosferă solemnă, pe care o va menține ca pe o condiție a transmiterii directe, detașate, a ideilor. Nimic patetic, nimic gălăgios, nimic fără măsură, nu tulbură această atmosferă. Spectacolul lasă impresia de măreție purificatoare. Posibilele alunecări pe toboganul sentimentalismului sînt abil evitate. Pînă și avîntatele îmbrățișări ale îndrăgostiților sînt marcate de cenzurată reținere. Sigur, nu s-ar fi obținut mare lucru fără aportul interpreților. Frumoasa Raquel e frumoasa Tricy Abramovici, grațioasă, calină, pură, totodată inteligentă, fermă, împietrită în credința ei. Don Alfonso a fost interpretat de Albert Kitzl, un actor extrem de interesant, care-l înfățișează pe rege așa cum e: năvalnic, impetuos, nestatornic în decizii, statornic în iubire, hărțuit de stări contradictorii, ascultînd cu înțelepciune, vorbind pruncilor sau cald; interpretul are o noblete și o eleganță care sînt ale lui și care-l recomandă pentru o foarte interesantă gamă de roluri din aceeași familie. Carol Marcovici nu s-a

hazardat să compună datele exterioare ale personajului: între interpret, aflat la vîrsta puterii, și erou, care e în puterea vîrstei, diferența e de vreo două decenii. Dar talentul actor a fost mai atent solicitat de datele interioare ale lui Don Jehuda și cred că, înfățișîndu-l drept, decis, curajos, cinstit, înțelept, răbdător, cumpănit, cu o mare economie de mijloace, dar cu forță și expresivitate, reușește una din creațiile lui de vîrf. Sigur, sînt și alte roluri, dintre care se detașează înțeleptul Musa, interpretat de Samuel Fischler, Regina, interpretată de Mihaela Kreutzer, Regina-mamă interpretată de Irina Dall, Don Rodriguez interpretat de Bebe Berovici. Dar spectacolul, excelent în toată alcătuirea lui, impune pe cei trei tineri pe care-mi face chiar plăcere să-i reamintesc: Tricy Abramovici, Carol Marcovici, Albert Kitzl!

Virgil Munteanu

Teatrul Municipal
„Maria Filotti”
din Brăila

TRANDAFIRII ROȘII

de Zaharia Bîrsan

Există, o știm cu toții, un fel tăcut de a cădea în desuetudine și uitare, o moarte lentă pentru unele scrieri care au trăit o vreme glorios. *Trandafirii roșii* au ars intens cîteva decenii, pentru a se stinge puțin cîte puțin, ca un foc sleit. A trecut mai bine de jumătate de veac de cînd Zaharia Bîrsan — acest artist și animator de trupă de nu-